

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 13. kesäkuuta 2022
(OR. fr, en)

9761/22

ECOFIN 550
UEM 154
SOC 345
EMPL 227
COMPET 448
ENV 549
EDUC 218
RECH 341
ENER 257
JAI 812
GENDER 90
ANTIDISCRIM 70
JEUN 101
SAN 346

ILMOITUS

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto

Kom:n asiak. nro: 9413/22 - COM(2022) 619 final

Asia: Suositus NEUVOSTON SUOSITUKSEKSI Latvian vuoden 2022 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena edellä mainittu, komission ehdotukseen COM(2022) 619 final perustuva, neuvoston eri komiteoiden tarkistama ja hyväksymä ehdotus neuvoston suositukseksi.

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu ...,

Latvian vuoden 2022 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

- (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241², jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukivälineestä tarjotaan rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen eli kyse on unionin rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Tukivälineellä edistetään talouden elpymistä ja erityisesti vihreää ja digitaalista siirtymää tukevien kestävien ja kasvua lisäävien uudistusten ja investointien toteuttamista sekä vahvistetaan jäsenvaltioiden talouksien palautumiskykyä ja potentiaalista kasvua. Se auttaa myös vahvistamaan julkisen talouden kestävyyttä ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Elpymis- ja palautumistukivälineen mukainen enimmäisrahoitusosuus jäsenvaltiota kohti päivitetään kesäkuussa 2022 asetuksen (EU) 2021/241 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

- (2) Komissio hyväksyi 24 päivänä marraskuuta 2021 vuotuisen selvityksen kestävästä kasvusta. Hyväksyminen käynnisti vuoden 2022 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Selvityksessä otettiin asianmukaisesti huomioon 7 päivänä toukokuuta 2021 allekirjoitettu Porton sosiaalinen sitoumus jatkaa Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 17 päivänä marraskuuta 2017 julistaman Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25 päivänä maaliskuuta 2022 painopisteet vuoden 2022 kestävä kasvun selvitystä varten. Komissio hyväksyi 24 päivänä marraskuuta 2021 myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011³ perusteella varoituskansallismekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Latvia ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Samana päivänä komissio hyväksyi lisäksi euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen neuvoston suositukseksi sekä ehdotuksen vuoden 2022 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suosituksen⁴, jäljempänä 'euroalueen talouspolitiikkaa koskeva vuoden 2022 suositus', 5 päivänä huhtikuuta 2022 ja yhteisen työllisyysraportin 14 päivänä maaliskuuta 2022.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1176/2011, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25).

⁴ Neuvoston suositus, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2022, euroalueen talouspolitiikasta (EUVL C 153, 7.4.2022, s. 1).

- (3) Geopoliittinen ja taloudellinen tilanne on muuttunut merkittävästi Venäjän hyökättyä Ukrainaan maailmanlaajuisen pandemian jälkimainingeissa. Hyökkäyksen vaikutus jäsenvaltioiden talouksiin on näkynyt muun muassa energian, elintarvikkeiden ja raaka-aineiden hintojen nousuna ja kasvunäkymien heikentymisenä. Energian hintojen nousu vaikuttaa erityisen raskaasti kaikkein haavoittuvimpiin kotitalouksiin, jotka ovat energiaköyhiä tai vaarassa joutua energiaköyhyyteen, sekä yrityksiin, jotka ovat kaikkein haavoittuvimpia energian hintojen nousulle. Unioniin on myös virrannut ennennäkemätön määrä Ukrainasta pakenevia. Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuneet taloudelliset vaikutukset ovat kohdistuneet jäsenvaltioihin epäsymmetrisesti. Neuvoston direktiivi 2001/55/EY⁵ otettiin tässä tilanteessa 4 päivänä maaliskuuta 2022 ensimmäistä kertaa käyttöön neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2022/382⁶. Ukrainasta pakeneville myönnetään direktiivin perusteella oikeus oleskella laillisesti unionissa sekä oikeus hakeutua koulutukseen, työmarkkinoille ja terveydenhuoltoon, saada asunto ja käyttää sosiaalipalveluita.

⁵ Neuvoston direktiivi 2001/55/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2001, vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi (EYVL L 212, 7.8.2001, s. 12).

⁶ Neuvoston täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/382, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2022, Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteen toteamisesta direktiivin 2001/55/EY 5 artiklan nojalla ja sen seurauksena tilapäisen suojelun antamisesta (EUVL L 71, 4.3.2022, s. 1).

- (4) Koska taloudellinen ja geopoliittinen tilanne on muuttumassa nopeasti, vuonna 2022 aloitetaan uudelleen talouspolitiikan eurooppalaiseen ohjausjaksoon kuuluva laaja talous- ja työllisyyspolitiikan koordinointi, ja ohjausjaksoa kehitetään elpymis- ja palautumistukivälineen toteuttamisvaatimusten mukaisesti siten kuin vuotta 2022 koskevassa vuotuisessa selvityksessä kestävästä kasvusta selostetaan. Hyväksytyjen elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano on olennaisen tärkeää talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat kokonaisuudessaan tai merkittävältä osin kohdistuvat vuosien 2019 ja 2020 talouspolitiikan eurooppalaisilla ohjausjaksoilla annettuihin maakohtaisiin suosituksiin. Vuosien 2019 ja 2020 maakohtaiset suositukset ovat yhtä lailla tärkeitä, kun elpymis- ja palautumissuunnitelmia tarkistetaan, päivitetään tai muutetaan asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti, niiden muiden maakohtaisten suositusten lisäksi, joita on mahdollisesti annettu tällaisen tarkistetun, päivitetyn tai muutetun suunnitelman toimittamispäivään mennessä.
- (5) Vakaus- ja kasvusopimuksen yleinen poikkeuslauseke on ollut aktivoituna maaliskuusta 2020. Komissio katsoi 3 päivänä maaliskuuta 2021 antamassaan tiedonannossa "Vuosi covid-19-pandemian alkamisesta – finanssipoliittiset toimet", että päätös yleisen poikkeuslausekkeen deaktivoinnista tai sen soveltamisen jatkamisesta olisi tehtävä laatimalla talouden tilasta kokonaisarvio, jossa keskeisenä määrällisenä kriteerinä on talouden toimeliaisuuden taso unionissa tai euroalueella verrattuna kriisiä edeltäneeseen (vuoden 2019 lopun) tasoon. Talousnäkymien lisääntynyt epävarmuus ja suuret heikkenemisriskit sodan jatkuessa Euroopassa, ennennäkemätön energian hintojen nousu ja jatkuvat toimitusketjujen häiriöt edellyttävät vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamisen jatkamista vuonna 2023.

- (6) Latvian vuoden 2021 vakausohjelmasta 18 päivänä kesäkuuta 2021 annetun neuvoston suosituksen⁷ mukaisesti finanssipolitiikan kokonaisviritystä mitataan tällä hetkellä muutoksella perusmenoissa (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä, ja joissa ei ole mukana covid-19-kriisiin liittyviä väliaikaisia hätätoimenpiteitä) mutta joissa ovat mukana elpymis- ja palautumistukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin, (avustuksilla) ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot, suhteessa keskipitkän aikavälin potentiaaliseen kasvuun⁸. Sen arvioimiseksi, onko kansallinen finanssipolitiikka maltillista ja voidaanko sen koostumuksella edistää kestävä elpymistä, joka on sopusoinnussa vihreän ja digitaalisen siirtymän kanssa, huomiota kiinnitetään finanssipolitiikan kokonaisviritystä laajemmin myös kansallisesti rahoitettujen⁹ juoksevien perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä ja covid-19-kriisiin liittyviä väliaikaisia hätätoimenpiteitä) ja investointien kehitykseen.

⁷ Neuvoston suositus, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2021, jolla annetaan neuvoston lausunto Latvian vuoden 2021 vakausohjelmasta (EUVL C 304, 29.7.2021, s. 63).

⁸ Tässä suosituksessa esitetyt finanssipolitiikan viritystä ja sen osatekijöitä koskevat arviot ovat komission arvioita, jotka perustuvat komission kevään 2022 talousennusteen perustana oleviin oletuksiin. Komission arviot keskipitkän aikavälin potentiaalisesta kasvusta eivät sisällä myönteisiä vaikutuksia elpymis- ja palautumissuunnitelmaan kuuluvista uudistuksista, jotka voivat vauhdittaa potentiaalista kasvua.

⁹ Joita ei rahoiteta elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla eikä muilla unionin varoilla.

- (7) Komissio hyväksyi 2 päivänä maaliskuuta 2022 tiedonannon, jossa annetaan laajaa finanssipoliittista ohjausta vuodeksi 2023, jäljempänä 'finanssipoliittinen ohjaus', ja jolla pyritään tukemaan jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmistelua ja siten vahvistamaan politiikan koordinoitua. Komission mielestä vaikuttaa asianmukaiselta, että vuonna 2023 siirrytään talven 2022 talousennusteen makrotalouden näkymien perusteella kasvua tukevasta vuosien 2020–2022 finanssipolitiikan kokonaisvirityksestä pitkälti neutraaliin finanssipolitiikan kokonaisviritykseen, mutta samalla on oltava valmiina reagoimaan muuttuvaan taloustilanteeseen. Komissio ilmoitti, että vuotta 2023 koskevia finanssipoliittisia suosituksia olisi edelleen eriytettävä jäsenvaltiokohtaisesti ja niissä olisi otettava huomioon mahdolliset maiden väliset heijastusvaikutukset. Komissio kehotti jäsenvaltioita ottamaan tämän ohjauksen huomioon vakaus- ja lähentymisohjelmissaan. Komissio sitoutui seuraamaan tiiviisti talouden kehitystä ja mukauttamaan ohjaustaan tarvittaessa ja viimeistään toukokuun 2022 lopussa esittämässään talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson kevätpaketissa.
- (8) Vuotta 2023 koskevissa finanssipoliittisissa suosituksissa otetaan finanssipoliittisen ohjauksen perusteella huomioon heikentyneet talousnäkymät, lisääntynyt epävarmuus ja muut heikkenemisriskit sekä komission vuoden 2022 talven talousennusteeseen verrattuna nopeampi inflaatio. Näiden seikkojen perusteella finanssipoliittisilla toimilla on lisättävä julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen ja ylläpidettävä heikoimmassa asemassa olevien kotitalouksien ostovoimaa, jotta voidaan lievittää energian hintojen nousun vaikutuksia ja hillitä kerrannaisvaikutuksista johtuvia inflaatiopaineita kohdennettujen ja väliaikaisten toimenpiteiden avulla. Finanssipolitiikan on pysyttävä ketteränä, jotta sitä voidaan mukauttaa nopeasti muuttuviin olosuhteisiin, mukaan lukien puolustus- ja turvallisuusalan haasteisiin, jotka johtuvat Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaa vastaan, ja sitä on eriytettävä jäsenvaltioittain finanssipoliittisen ja taloudellisen tilanteen mukaan ottaen huomioon muun muassa altistuminen kriisille ja Ukrainasta pakenevien maahantulo.

- (9) Latvia toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2021 komissiolle asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohtaa noudattaen kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa. Komissio on arvioinut asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan mukaisesti elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 13 päivänä heinäkuuta 2021 täytäntöönpanopäätöksen Latvian elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä¹⁰. Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti hyväksytty komission päätös siitä, että Latvia on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.
- (10) Latvia toimitti vuoden 2022 kansallisen uudistusohjelmansa 22 päivänä huhtikuuta 2022 ja vuoden 2022 vakausohjelmansa 26 päivänä huhtikuuta 2022 asetuksen (EY) N:o 1466/97 4 artiklassa säädetyn määräajan mukaisesti. Ohjelmat on arvioitu yhdessä, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2022 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Latvian puolivuositainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.
- (11) Komissio julkaisi 23 päivänä toukokuuta 2022 Latviaa koskevan vuoden 2022 maaraportin. Siinä arvioitiin Latvian edistymistä neuvoston vuosina 2019, 2020 ja 2021 hyväksymien asiaankuuluvien maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja arvioitiin elpymisen ja palautumisen tulostaulun pohjalta, miten Latvia on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritettiin puutteita eli haasteita, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata lainkaan tai joihin vastataan vain osittain, sekä uusia ja kehittymässä olevia haasteita, kuten haasteet, jotka johtuvat Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan. Maaraportissa arvioitiin myös Latvian edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyiden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

¹⁰ ST 10157/2021; ST 10157/2021 ADD 1.

- (12) Komissio antoi 23 päivänä toukokuuta 2022 perussopimuksen 126 artiklan 3 kohdan nojalla laaditun kertomuksen. Kertomuksessa käsiteltiin Latvian julkisen talouden tilannetta, sillä vuonna 2021 sen julkisen talouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen, jäljempänä 'BKT', ylitti perussopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon. Kertomuksessa todettiin, että alijäämäkriteeriä ei ole noudatettu. Maaliskuun 2 päivänä annetun tiedonannon mukaisesti komissio ei ehdottanut uusien liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen aloittamista keväällä 2022. Se arvioi syksyllä 2022 uudelleen, onko tarpeen ehdottaa tällaisten menettelyjen aloittamista.
- (13) Neuvosto suositti 20 päivänä heinäkuuta 2020 antamassaan suosituksessa¹¹, että Latvia toteuttaisi vuosina 2020 ja 2021 yleisen poikkeuslausekkeen huomioon ottaen kaikki tarvittavat toimenpiteet covid-19-pandemian torjumiseksi, talouden ylläpitämiseksi ja alkavan elpymisen tukemiseksi. Se suositti myös, että Latvia harjoittaisi taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa velkakestävyys samalla kun lisätään investointeja. Vuonna 2021 Latvian julkisen talouden alijäämä kasvoi Eurostatin vahvistamien tietojen mukaan 7,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen, kun se vuonna 2020 oli ollut 4,5 prosenttia. Latvian finanssipoliittiset toimet tukivat talouden elpymistä vuonna 2021, ja väliaikaiset hätätoimenpiteet kasvoivat vuosien 2020 ja 2021 välillä 2,8 prosentista 5,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Latvian vuonna 2021 toteuttamat toimenpiteet olivat 20 päivänä heinäkuuta 2020 annetun neuvoston suosituksen mukaisia. Hallituksen vuosina 2020 ja 2021 hyväksymät päätösperäiset julkisen talouden toimenpiteet ovat enimmäkseen väliaikaisia tai niiden vaikutus kompensoidaan tasapainottavilla toimenpiteillä. Sellaiset hallituksen vuosina 2020 ja 2021 hyväksymät päätösperäiset toimenpiteet, jotka eivät olleet väliaikaisia tai joiden vaikutusta ei kompensoida tasapainottavilla toimenpiteillä, koostuivat pääasiassa sosiaaliturvamaksun alentamisesta, tuloveroa koskevan vähennysoikeuden alarajan korottamisesta, terveydenhuoltohenkilöstön ja opettajien palkkojen korottamisesta sekä sosiaalietuuksien vähimmäistason korottamisesta. Julkisen talouden velka kasvoi vuonna 2021 Eurostatin vahvistamien tietojen mukaan 44,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen, kun se vuonna 2020 oli ollut 43,3 prosenttia.

¹¹ Neuvoston suositus, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2020, Latvian vuoden 2020 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuoden 2020 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL 282, 26.8.2020, s. 89).

(14) Vuoden 2022 vakausohjelmassa esitettyjen julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on vuonna 2022 realistinen ja sen jälkeen varovainen. Hallitus ennustaa reaalisena BKT:n kasvavan 2,1 prosenttia vuonna 2022 ja 2,5 prosenttia vuonna 2023. Komission kevään 2022 talousennusteessa reaalisena BKT:n kasvu on vuonna 2022 samansuuntaista, 2,0 prosenttia, ja vuonna 2023 hieman voimakkaampaa, 2,9 prosenttia, mikä johtuu pääasiassa positiivisemmista yksityiseen kulutukseen ja vientiin liittyvistä näkymistä. Hallitus ennakoii vuoden 2022 vakausohjelmassaan julkisen talouden nimellisen alijäämän supistuvan 6,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022 ja 2,8 prosenttiin vuonna 2023. Suuri alijäämä vuonna 2022 johtuu pääasiassa vuoden 2022 talousarvioon sisältyvistä toimenpiteistä, kuten tuloveroa koskevan vähennysoikeuden alarajan korottamisesta, mittavasta investointipaketista sekä terveydenhuolto- ja koulutusalojen sekä sisäministeriön alaisuudessa toimivien laitosten työntekijöiden palkkojen korotuksista. Lisäksi laaja julkinen tuki kotitalouksille ja yrityksille energian hintojen nousun vaikutuksen lieventämiseksi sekä verotulojen ennakoitua hitaampi kasvu, joka johtuu Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen kielteisistä vaikutuksista talouteen, pitävät alijäämän suurena, vaikka taloudelle covid-19:n vuoksi myönnettävä tuki on vuonna 2022 huomattavasti pienempi kuin vuonna 2021. Julkisen talouden velan odotetaan vuoden 2022 vakausohjelman mukaan kasvavan 45,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022 ja supistuvan 45,2 prosenttiin vuonna 2023. Julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella komission kevään 2022 talousennusteen mukaan 7,2 prosenttia vuonna 2022 ja 3,0 prosenttia vuonna 2023. Se on suurempi kuin vuoden 2022 vakausohjelmassa ennakoitu alijäämä, mikä johtuu pääasiassa komission kevään 2022 talousennusteeseen sisältyvistä uusista politiikkatoimista, kuten kansallisten energian varmuusvarastojen luominen energialakiin hiljattain tehtyjen muutosten mukaisesti (arvioitu vaikutus julkiseen talouteen on 0,6 % suhteessa BKT:hen vuonna 2022). Varastojen luominen ei ollut tiedossa vuoden 2022 vakausohjelmaa laadittaessa, mutta siitä on ilmoitettu uskottavasti. Komission kevään 2022 talousennusteessa julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen on 47,0 prosenttia vuonna 2022 ja 46,5 prosenttia vuonna 2023, mikä ylittää vuoden 2022 vakausohjelman ennusteet. Ero johtuu suuremmasta alijäämäennusteesta ja pienemmästä nimellisestä BKT:tä koskevasta ennusteesta. Komission kevään 2022 talousennusteen mukaan keskipitkän aikavälin (keskimäärin 10 vuoden) potentiaalisen tuotannon kasvun arvioidaan olevan 2,3 prosenttia. Arviossa ei kuitenkaan ole otettu huomioon elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyviä uudistuksia, jotka voivat vauhdittaa Latvian talouden potentiaalista kasvua.

- (15) Hallitus on vuonna 2022 luopunut suurimmasta osasta covid-19-kriisin takia toteutetuista toimenpiteistä, joten väliaikaisten hätätoimenpiteiden ennakoidaan supistuvan 0,8 prosenttiin vuonna 2022, kun ne vuonna 2021 olivat 5,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Energian hintojen nousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten torjumiseksi hyväksytyt toimenpiteet vaikuttavat julkisen talouden alijäämään. Komission kevään 2022 talousennusteen mukaan kyseiset toimenpiteet ovat suhteessa BKT:hen 0,9 prosenttia vuonna 2022 ja vuonna 2023 niistä lienee luovuttu.¹² Nämä toimenpiteet koostuvat pääasiassa energian hintakatoista kotitalouksille ja yrittäjille ja siitä, että valtio kattaa tietyt sähkötariffin komponentit täysimääräisesti, sekä tuesta tietyille sosiaaliryhmille ja köyhemmille kotitalouksille. Toimenpiteet on ilmoitettu väliaikaisiksi. Jos energian hinnat pysyvät kuitenkin korkeina myös vuonna 2023, joitakin näistä toimenpiteistä voitaisiin jatkaa. Osaa näistä toimenpiteistä, erityisesti yleisiä energian hintakattoja, ei ole kohdennettu. Julkisen talouden alijäämään vaikuttavat myös kustannukset, joita aiheutuu tilapäisen suojelun tarjoamisesta Ukrainasta paenneille. Komission kevään 2022 talousennusteen mukaan kyseiset kustannukset ovat vuonna 2022 0,3 prosenttia ja vuonna 2023 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen¹³. Julkisen talouden alijäämään vaikuttaa myös puolustusmenojen kasvu 0,1 prosenttia vuonna 2022 ja 0,3 prosenttia vuonna 2023 suhteessa BKT:hen.
- (16) Neuvosto suositti 18 päivänä kesäkuuta 2021 antamassaan suosituksessa, että Latvia varmistaa, että finanssipolitiikan viritys on vuonna 2022 edelleen kasvua tukeva, elpymis- ja palautumistukivälineen tarjoama sysäys mukaan lukien, ja jatkaa kansallisesti rahoitettavia investointeja. Neuvosto suositti myös, että Latvia pitää kansallisesti rahoitettujen juoksevien menojen kasvun hallinnassa ja harjoittaa taloustilanteen salliessa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä ja varmistaa julkisen talouden kestävyys keskipitkällä aikavälillä, ja samalla lisää investointeja kasvupotentiaalin parantamiseksi.

¹² Luvut kuvaavat syksyn 2021 jälkeen toteutettujen toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, mukaan lukien juoksevat tulot ja menot sekä mahdolliset pääomamenoja koskevat toimenpiteet.

¹³ Ukrainasta unioniin pakenevien kokonaismäärän oletetaan nousevan asteittain 6 miljoonaan vuoden 2022 loppuun mennessä, ja arvio heidän maantieteellisestä sijoittautumisestaan perustuu tämänhetkisen maahanmuuttajayhteisön kokoon, vastaanottavan jäsenvaltion suhteelliseen väkilukuun ja siihen, mihin Ukrainasta unioniin paenneet ovat tosiasiallisesti sijoittautuneet maaliskuusta 2022 alkaen. Arviot talousarviokustannuksista henkeä kohti perustuvat komission yhteisen tutkimuskeskuksen Euromod-mikrosimulaatiomalliin, jossa otetaan huomioon sekä käteisetuudet, joihin maahan tulleilla voi olla oikeus, että luontoissuoritukset, kuten koulutus ja terveydenhuolto.

(17) Komission kevään 2022 talousennusteen ja Latvian vuoden 2022 vakausohjelmaan sisältyvien tietojen perusteella finanssipolitiikan virityksen ennakoitaan vuonna 2022 olevan neuvoston suosituksen mukaisesti elvyttävä $-3,3$ prosenttia suhteessa BKT:hen¹⁴. Latvia aikoo jatkaa elpymisen tukemista hyödyntämällä elpymis- ja palautumistukivälinettä lisäinvestointien rahoittamiseen neuvoston suosituksen mukaisesti. Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla rahoitettavien menojen positiivisen vaikutuksen talouden toimeliaisuuteen arvioidaan kasvavan $0,8$ prosenttia suhteessa BKT:hen vuoteen 2021 verrattuna. Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla ennakoitaan olevan finanssipolitiikan viritykseen elvyttävä vaikutus, joka on $0,3$ prosenttiyksikköä vuonna 2022¹⁵. Sen vuoksi Latvia suunnittelee jatkavansa kansallisesti rahoitettuja investointeja neuvoston suosituksen mukaisesti. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) taas ennakoitaan vuonna 2022 olevan finanssipolitiikan kokonaisviritykseen elvyttävä vaikutus, joka on $1,5$ prosenttiyksikköä. Tässä huomattavassa elvyttävässä vaikutuksessa ovat mukana energian hintojen nousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten torjumiseksi toteutettavien toimenpiteiden lisävaikutus ($0,8$ % suhteessa BKT:hen) sekä kustannukset, joita aiheutuu tilapäisen suojelun tarjoamisesta Ukrainasta paenneille ($0,3$ % suhteessa BKT:hen). Yleisesti ottaen Latvia pitää kansallisesti rahoitettujen juoksevien menojen kasvun hallinnassa vuonna 2022, koska kansallisesti rahoitettujen juoksevien menojen merkittävä elvyttävä vaikutus vuonna 2022 johtuu pääasiassa toimenpiteistä, joilla puututaan energian hintojen nousun taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin, sekä kustannuksista, joita aiheutuu tilapäisen suojelun tarjoamisesta Ukrainasta paenneille.

¹⁴ Negatiivinen (positiivinen) indikaattorin arvo tarkoittaa, että perusmenojen kasvu on suurempi (pienempi) kuin keskipitkän aikavälin talouskasvu, mikä osoittaa finanssipolitiikan olevan elvyttävää (kiristävää).

¹⁵ Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla ennakoitaan olevan elvyttävä vaikutus, joka on $0,7$ prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Komission kevään 2022 talousennusteessa otetaan huomioon energian varmuusvarastojen luomisen vaikutus julkiseen talouteen. Varastot luodaan energialakiin hiljattain tehtyjen muutosten mukaisesti.

- (18) Vuonna 2023 finanssipolitiikan viritys on komission kevään 2022 talousennusteen mukaan +3,2 prosenttia suhteessa BKT:hen olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana.¹⁶ Latvian ennakoitaan jatkavan elpymis- ja palautumistukivälineen avustusten käyttöä vuonna 2023 elpymistä tukevien lisäinvestointien rahoittamiseen. Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla unionin varoilla rahoitettavien menojen positiivisen vaikutuksen talouden toimeliaisuuteen arvioidaan kasvavan 0,9 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen vuoteen 2022 verrattuna. Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla ennakoitaan olevan finanssipolitiikan viritykseen kiristävä vaikutus, joka on 0,8 prosenttiyksikköä vuonna 2023.¹⁷ Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) taas ennakoitaan vuonna 2023 olevan finanssipolitiikan kokonaisviritykseen kiristävä vaikutus, joka on 2,7 prosenttiyksikköä. Tässä ovat mukana energian hintojen nousun vuoksi toteutettujen toimenpiteiden asteittaisen päättymisen vaikutus (0,9 % suhteessa BKT:hen) sekä lisäkustannukset, joita aiheutuu tilapäisen suojelun tarjoamisesta Ukrainasta paenneille (0,1 % suhteessa BKT:hen).
- (19) Vuoden 2022 vakaushjelmassa julkisen talouden alijäämän odotetaan supistuvan asteittain 2,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2024 ja 1,7 prosenttiin vuonna 2025. Julkisen talouden alijäämän ennakoitaan siten pysyvän alle 3 prosentissa suhteessa BKT:hen ohjelmakauden aikana. Näissä kehitysarvioissa oletetaan, että tukiohjelmista luovutaan asteittain ja verotulot kasvavat vakaasti. Vuoden 2022 vakaushjelman mukaan julkisen talouden velan suhteessa BKT:hen odotetaan vuoteen 2025 mennessä supistuvan, nimittäin 44,5 prosenttiin vuonna 2024 ja 43,4 prosenttiin vuonna 2025. Komission analyysin perusteella velkakestävyysriskit vaikuttavat keskipitkällä aikavälillä vähäisiltä.

¹⁶ Negatiivinen (positiivinen) indikaattorin arvo tarkoittaa, että perusmenojen kasvu on suurempi (pienempi) kuin keskipitkän aikavälin talouskasvu, mikä osoittaa finanssipolitiikan olevan elvyttävää (kiristävä).

¹⁷ Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla ennakoitaan olevan kiristävä vaikutus, 0,6 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, mikä johtuu vertailuajankohdan vaikutuksesta, sillä komission kevään 2022 talousennusteen mukaan energian varmuusvarastojen luominen vaikuttaa julkiseen talouteen, mutta tällaista toimenpidettä ei ennakoita vuodelle 2023.

(20) Latvian verotulot suhteessa BKT:hen ovat huomattavasti alle unionin keskiarvon, mikä rajoittaa julkisten palvelujen rahoitusta. Latvian yhtiöveroista kertyvät tulot ovat alhaisimmat unionissa (0,7 % suhteessa BKT:hen vuonna 2020) ja kiinteistöveroista kertyvät tulot ovat 1,0 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun unionin keskiarvo on 2,3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vaikka keskimääräisen tulonsaajan verokiila on lähellä unionin keskiarvoa, työn implisiittinen veroaste on unionin alhaisimpia, mikä viittaa siihen, että työn verotuksesta saatavien verotulojen määrää voidaan kasvattaa huomattavasti parantamalla veronkantoa ja lisäämällä verotuksen progressiivisuutta. Latvian julkiset terveydenhuolto- ja sosiaaliturvamenot ovat erityisen alhaiset unionin keskiarvoon verrattuna, mikä haittaa oikea-aikaista ja yhdenvertaista pääsyä terveydenhuollon ja riittävien sosiaalipalvelujen piiriin. Tämän seurauksena Latviassa on suurimmat tuloerot, sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähentämiseen on vähäisin ja terveystulokset ovat heikoimmat verrattuna muihin unionin jäsenvaltioihin. Vähimmäistoimeentulo, vähimmäiseläkkeet ja vammaisetuudet jäävät viimeaikaisista korotuksista huolimatta köyhyysrajan alapuolelle. Heikossa asemassa olevien väestöryhmien rajalliset mahdollisuudet saada sosiaaliavustuksia ja -palveluja, samoin kuin niiden laatu, hankaloittavat entisestään heidän osallistumistaan yhteiskuntaan. Pitkäaikaishoitojärjestelmä on alikehittynyt, ja kotihoidon ja lähiterveyspalvelujen tarjonta on vähäistä. Sosiaalinen asuntotarjonta on vähäistä, eivätkä asunnot useinkaan tarjoa asianmukaisia elinoloja. Lisäksi sosiaaliavustukset vaihtelevat kunnittain, eikä niitä useinkaan kohdenneta riittävästi. Paras mahdollisuus kasvattaa verotuloja on korottaa kiinteistöjen ja pääoman verotusta ja lisätä tuloveron progressiivisuutta, koska nämä lähteet ovat edelleen alihyödynnettyjä unionin keskiarvoon verrattuna. Lisäksi toimia harmaan talouden vähentämiseksi olisi jatkettava elpymis- ja palautumissuunnitelmassa suunniteltujen toimenpiteiden lisäksi.

- (21) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja kyseisen asetuksen liitteessä V olevan 2.2 kriteerin mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa 31 päivään elokuuta 2026 mennessä. Ne auttavat vastaamaan kaikkiin tai merkittävään osaan niistä taloudellisista ja sosiaalisista haasteista, jotka tuodaan esiin neuvoston Latvialle talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä vuosina 2019 ja 2020 antamissa maakohtaisissa suosituksissa sekä niissä maakohtaisissa suosituksissa, joita on mahdollisesti annettu elpymis- ja palautumissuunnitelman hyväksymispäivään mennessä. Latvian elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää erityisesti toimenpiteitä, joilla vastataan vaihtelevassa määrin kaikkiin kuuteen laajaan haasteeseen – finanssipolitiikkaan, inhimilliseen pääomaan, julkishallintoon, tuottavuuteen, digitaaliseen muutokseen ja vihreään siirtymään. Elpymis- ja palautumissuunnitelmassa on uudistuksia, jotka liittyvät korkeakoulujen hallintoon ja rahoitukseen, kattavan henkilöstöstrategian täytäntöönpanoon terveydenhuoltoalalla ja vähimmäistoimeentuloetuuksien indeksoinnin käyttöönottoon. Mittavia investointeja ovat muun muassa Riian suurkaupunkialueen liikennejärjestelmän viherryttäminen muun muassa hankkimalla puhtaita ajoneuvoja julkiseen liikenteeseen ja sekä yksityisten että julkisten rakennusten ja yritysten energiakorjaus. Myös aluekehityksen edistämiseksi suunnitellaan merkittäviä investointeja, kuten koulujen, teollisuuspuistojen ja kohtuuhintaisten asuntojen rakentamista sekä sairaaloiden nykyaikaistamista. Näiden toimenpiteiden odotetaan lisäävän talouden kasvupotentiaalia kestäväällä tavalla.

- (22) Latvian elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanon odotetaan myötävaikuttavan siihen, että vihreän ja digitaalisen siirtymän eteneminen jatkuu. Ilmastotavoitteita tukevien toimenpiteiden osuus Latvian elpymis- ja palautumissuunnitelman kokonaismäärärahoista on 37,6 prosenttia ja digitaalisia tavoitteita tukevien toimenpiteiden osuus 21 prosenttia. Elpymis- ja palautumissuunnitelman täysimittainen täytäntöönpano siihen kuuluvien välitavoitteiden ja tavoitteiden mukaisesti auttaa Latviaa toipumaan nopeasti covid-19-kriisin seurauksista ja vahvistaa samalla sen palautumiskykyä. Työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen osallistuminen on edelleen tärkeää, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sitä laajemmin muun talous- ja työllisyyspolitiikan täytäntöönpano onnistuu ja jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen politiikan yleiseen linjaan.
- (23) Latvia toimitti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1060¹⁸ mukaisen kumppanuussopimuksen 25 päivänä toukokuuta 2022, mutta muita kyseisessä asetuksessa säädettyjä koheesiopolitiikan ohjelmia ei ole vielä toimitettu. Latvian on määrä ottaa vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan rahastojen ohjelmasuunnittelussa huomioon asiaankuuluvat maakohtaiset suositukset noudattaen asetusta (EU) 2021/1060. Tämä on edellytys sille, että koheesiopolitiikan rahastoista saatavan taloudellisen tuen vaikuttavuus paranee ja sen tuoma lisäarvo on mahdollisimman suuri ja että samalla edistetään koordinoitua, täydentävyyttä ja yhtenäisyyttä näiden koheesiopolitiikan rahastojen ja muiden unionin välineiden ja rahastojen välillä. Elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanon onnistuminen edellyttää myös investointien pullonkaulojen poistamista, jotta voidaan tukea vihreää ja digitaalista siirtymää sekä tasapainoista aluekehitystä.

¹⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159).

(24) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla vastataan, Latvialla on useita lisähaasteita, kuten pankkilainojen saatavuus. Luottovirta yksityiselle sektorille on ollut negatiivinen lähes koko viime vuosikymmenen ajan. Se kääntyi positiiviseksi vuonna 2016, mutta luotonannon kasvuvauhti pysyi BKT:n kasvuvauhtia hitaampana. Vuonna 2020 yksityisen sektorin velka oli 66,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, kun viisi vuotta aiemmin se oli 78,3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Pienten ja keskisuurten yritysten on ollut erityisen vaikeaa saada luottoa, mikä johtuu osittain niiden korkeammasta luottoriskistä. Ne joutuvat myös maksamaan suhteellisen suuria luottokustannuksia ja selviytymään raskaista paperitöistä. Lisäksi niiden on vakuudeksi tarjoamiensa omaisuuserien heikon likviditeetin vuoksi erityisen vaikeaa saada luottoa Riian alueen ulkopuolella. Tämä muodostaa merkittävän esteen sekä asunto- että yrityslainoitukselle. Lisäksi kuluttajille tarkoitettujen vihreiden teknologioiden rahoittamisesta voitaisiin tehdä edullisempaa tarjoamalla halvempia ja pitkäaikaisia luottotuotteita. Poliittikkatoimilla lainanantoa on tuettu lähinnä yhdistämällä se julkisiin avustuksiin. Tästä aiheutuu kuitenkin huomattavia kustannuksia valtion talousarviolle, joten se ei ole kestävä tapa lisätä lainanantoa. Lainojen tarjonnan esteiden purkaminen edellyttää, että parannetaan yleisellä tasolla läpinäkyvyyttä ja luottamusta liiketoimintaympäristöön, mihin kuuluu myös harmaan talouden vähentäminen. Lisäksi on mahdollista nostaa lainojen takaisinperintäastetta, mikä vähentäisi järjestämättömiin lainoihin liittyviä pankkien kustannuksia ja mitä tehokkaammin toimiva oikeuslaitos voisi edistää. Kohdennetut laina- ja takausjärjestelmät voisivat auttaa vähentämään pankeille aiheutuvia likviditeettiriskejä, kun ne hyväksyvät vakuuksia suhteellisen epälikvideillä markkinoilla. Julkisen sektorin lainajärjestely, jolla tuetaan strategisesti tärkeitä investointeja esimerkiksi vihreään siirtymään ja aluekehitykseen, voisi lisätä tosiasiallista kilpailua pankkimarkkinoilla tai täyttää markkinavajeen silloin, kun pankkirahoitus on joko liian kallista tai sitä ei ole saatavilla. Lisäksi julkiset takaus- ja lainanantojärjestelmät ovat huomattavasti kustannustehokkaampi tapa tukea yksityistä lainanottoa kuin avustusjärjestelmät. Pankkirahoituksen esteiden lisäksi vaihtoehtoisten rahoituslähteiden markkinat ovat Latviassa alikehittyneet. On mahdollista parantaa yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta kyseisiltä markkinoilta.

- (25) Komission unionin valtion- tai hallitusten päämiesten Versailles'n julistuksessa antaman toimeksiannon mukaisesti ehdottaman REPowerEU-suunnitelman tavoitteena on poistaa mahdollisimman pian asteittain unionin riippuvuus Venäjältä tulevasta fossiilisten polttoaineiden tuonnista. Tätä varten komissio aikoo määrittää vuoropuhelussa jäsenvaltioiden kanssa sopivimmat kansallisen, alueellisen ja unionin tason hankkeet, investoinnit ja uudistukset. Näiden toimenpiteiden tavoitteena on vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista yleensä sekä siirtyä tuomaan fossiilisia polttoaineita muualta kuin Venäjältä.
- (26) Vuoden 2020 tietojen mukaan öljytuotteet (33,8 %) ja maakaasu (21,6 %) muodostavat noin puolet Latvian energiapaletista, ja toinen puoli koostuu pääasiassa uusiutuvista energialähteistä (44,1 %). Kaikki Latviaan toimitettu maakaasu on tuotu Venäjältä (riippuvuus venäläisen kaasun tuonnista on unionin keskiarvoa suurempi, 44 %). Venäjältä on tuotu myös suuri osa (20 %) öljytuotteista (Latvian riippuvuus venäläisen öljyn tuonnista on lähellä unionin keskiarvoa, 26 %)¹⁹. Latvian riippuvuutta Venäjän kaasutoimituksista vähentää huomattavasti se, että sillä on kaasuyhteys Liettuaan. Se tarjoaa Latvialle pääsyn Klaipedan nesteytetyn maakaasun terminaaliin. Latvialla on lisäksi yhteys Viroon ja Suomeen, joten nämä neljä maata kuuluvat samaan kaasumarkkina-alueeseen. Latviassa sijaitseva kaasuvaramo mahdollistaa kysynnän ja tarjonnan kausivaihtelujen tasaamisen ja toimii Baltian markkinoiden varmuusvarastona. Kaasuun liittyvissä uusissa infrastruktuuri- ja verkkoinvestoinneissa suositellaan ottamaan huomioon tulevaisuuden vaatimukset, jotta pitkän aikavälin kestävyys voidaan mahdollistaa muuttamalla infrastruktuuri ja verkot tulevaisuudessa kestäviä polttoaineita hyödyntäviksi. Ensisijaisesti olisi kuitenkin edelleen pyrittävä siihen, että saatetaan käynnissä oleva synkronointi unionin mantereen sähköverkon kanssa päätökseen, varmistetaan riittävä kapasiteetti energiaverkkojen liittämiseksi naapurijäsenvaltioiden verkkoihin ja toteutetaan uusiutuvia energialähteitä koskevia yhteisiä hankkeita. Vaihtoehtoisten toimituslähteiden turvaamiseen tähtäävien kaasuinfrastruktuurin parannusten lisäksi Latvian on nopeutettava uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa ja parannettava energiatehokkuutta erityisesti rakennus- ja liikennesektorilla, jotta voidaan vähentää energiariippuvuutta Venäjästä. Latvian elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää toimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan yksityisiä investointeja maatuulivoimaan.

¹⁹ Eurostat (2020), Venäjän tuonnin osuus maakaasun ja raakaöljyn kokonaistuonnista. EU27:n keskiarvon osalta kokonaistuonti perustuu EU27:n ulkopuolelta tulevaan tuontiin. Latvian osalta kokonaistuonti sisältää unionin sisäisen kaupan. Raakaöljy ei sisällä jalostettuja öljytuotteita.

Niiden suunniteltua aikaisempi toteutus, kuten hallitus äskettäin ilmoitti, voisi auttaa nopeuttamaan investointeja maatuulivoimaan. Uusiutuvien energialähteiden osuuden lisääminen edellyttäisi kuitenkin myös sitä, että Latvia tutkii merituulivoiman mahdollisuuksia. Energiatehokkuustoimia, kuten pitkälle meneviä perusparannuksia, voitaisiin vahvistaa erityisesti rakennuksissa, liikenteessä ja teollisuudessa.

Monipuolistaakseen energiapalettiaan Latvia harkitsee investointia ydinenergiaan yhteistyössä naapurijäsenvaltioiden kanssa. Latvian on tarpeen edelleen nostaa tavoitetasoa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä sekä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden lisäämisessä 55-valmiustavoitteita vastaavasti.

- (27) Nopeutettu siirtyminen ilmastoneutraaliuteen ja luopuminen fossiilisista polttoaineista aiheuttaa monilla aloilla huomattavia rakenneuudistuskustannuksia. Latvia voi kuitenkin hyödyntää koheesipolitiikan yhteydessä oikeudenmukaisen siirtymän mekanismia pienituloisille kuluttajille aiheutuvan rasituksen keventämiseksi alueilla, joilla vaikutukset ovat suurimmat. Lisäksi Latvia voi hyödyntää Europan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1057²⁰ perustettua Euroopan sosiaalirahasto plussaa parantaakseen työllistymismahdollisuuksia ja vahvistaakseen sosiaalista yhteenkuuluvuutta.
- (28) Neuvosto on tutkinut vuoden 2022 vakausohjelman komission tekemän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto²¹ ilmenee erityisesti suosituksesta 1.
- (29) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto on suosittanut, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiansa kautta – toimia noudattaakseen euroaluetta koskevassa vuoden 2022 suosituksessa esitettyjä suosituksia. Latvian osalta tämä ilmenee erityisesti suosituksista 1, 2 ja 3,

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1057, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1296/2013 kumoamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 21).

²¹ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

SUOSITTAA, että Latvia toteuttaa vuosina 2022 ja 2023 toimia, joilla se

1. varmistaa vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen kanssa, kun otetaan huomioon jatkuva väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille; on valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa; lisää julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin varojen avulla; harjoittaa finanssipolitiikkaa, jonka tavoitteena on saavuttaa maltillisella tasolla oleva julkisen talouden rahoitusasema keskipitkällä aikavälillä; laajentaa muun muassa kiinteistöjen ja pääoman verotusta ja vahvistaa terveydenhuollon ja sosiaaliturvan riittävyyttä eriarvoisuuden vähentämiseksi;
2. etenee elpymis- ja palautumissuunnitelmansa täytäntöönpanossa 13 päivänä heinäkuuta 2021 annettuun neuvoston täytäntöönpanopäätökseen sisältyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden mukaisesti; toimittaa vuosien 2021–2027 koheesipolitiikan ohjelma-asiakirjat, jotta niistä komission kanssa käytävät neuvottelut voidaan saattaa päätökseen ja niiden täytäntöönpano voidaan aloittaa;
3. parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta julkisten laina- ja takausjärjestelmien kautta, jotta voidaan helpottaa strategisesti tärkeitä investointeja erityisesti vihreään siirtymään ja aluekehitykseen;
4. vähentää yleistä riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja monipuolistaa fossiilisten polttoaineiden tuontia nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, varmistamalla yhdysjohtojen riittävä kapasiteetti, monipuolistamalla energiatoimituksia ja -reittejä sekä vähentämällä energian kokonaiskulutusta kunnianhimoisilla energiatehokkuustoimilla.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja